

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-12\(19\)-201-210](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-12(19)-201-210)

Ярослав Лісойван

*аспірант, Харківський національний університет внутрішніх справ
м. Харків, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-7533-5452>*

АНАЛІЗ ПРОВІДНОГО ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЕНІ ДЕРЖАВНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ ВИСОКОГО РАНГУ, ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ І СУДДЯМИ, ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті надано ґрунтовний аналіз правових засад та досвіду функціонування спеціальних підрозділів провідних країн світу (США, Великої Британії, Німеччини, Франції, Латвії), до діяльності яких віднесено здійснення протидії злочинам, що вчинені державними службовцями високого рангу, працівниками правоохоронних органів і суддями.

Автором детально розглянуто специфіку структурної побудови та напрямки діяльності Федерального бюро розслідувань США. Вказано, що Федеральне бюро розслідувань США це централізоване відомство, що створене як єдина федеральна поліцейська структура, відповідальна за забезпечення внутрішньої безпеки в країні. Також ФБР виконує роль загальнонаціонального координаційного центру у боротьбі із злочинністю у США. Незважаючи на те, що ФБР США стало прототипом у створенні ДБР України, в правовому статусі цих структур є важлива відмінність: ФБР поєднує у своїй діяльності функції контррозвідки, політичної поліції та кримінального розшуку.

Окрему увагу в статті приділено дослідженню особливостям діяльності Бюро із запобігання корупції Латвії (KNAB). Вказано, що компетенція KNAB включає в себе такі функції: запобігання корупції, боротьба з корупцією та контроль виконання правил фінансування політичних організацій (партій) та їх об'єднань. При цьому одним з перших завдань KNAB стала боротьба з корупцією в судах з метою справедливого покарання високопосадовців, яким виносилися суддями недостатньо суворі вирoki.

Автором зроблено наступний висновок: правові засади діяльності Державного бюро розслідувань України у сфері протидії злочинам, що вчинені державними службовцями високого рангу, працівниками правоохоронних органів і суддями, потребують подальшого вдосконалення з урахуванням провідного досвіду діяльності аналогічних зарубіжних органів. Особливо це важливо, зважаючи на те, що українські і зарубіжні державні структури мають

дещо схожі функції у сфері запобігання корупційним правопорушенням і злочинам. Також зазначено, що в процесі удосконалення правового статусу ДБР України слід враховувати ряд обставин: використання зарубіжного досвіду повинно співвідноситися із національними традиціями і реаліями життя в Україні, особливостями національної правової системи, специфікою організаційної побудови правоохоронних органів України тощо.

Ключові слова: Державне бюро розслідувань України, правове регулювання, зарубіжний досвід, протидія корупції, Федеральне бюро розслідувань США, державні службовці, удосконалення.

Yaroslav Lisoyvan

*Postgraduate student of the Kharkiv National University of Internal Affairs,
Kharkiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-7533-5452>*

**ANALYSIS OF THE LEADING FOREIGN EXPERIENCE OF THE
ACTIVITIES OF SPECIAL UNITS IN THE FIELD OF FIGHTING
CRIMES COMMITTED BY HIGH-RANKING STATE OFFICIALS,
LAW ENFORCEMENT BODIES AND JUDGES, AND THE
POSSIBILITY OF ITS BORROWING IN UKRAINE**

Abstract. The article provides a thorough analysis of the legal foundations and experience of the operation of special units of the leading countries of the world (USA, Great Britain, Germany, France, Latvia), whose activities include the implementation of countermeasures against crimes committed by high-ranking civil servants, law enforcement officers and judges.

The author examines in detail the specifics of the structural construction and directions of activity of the Federal Bureau of Investigation of the USA. It is indicated that the US Federal Bureau of Investigation is a centralized agency created as a single federal police structure responsible for ensuring internal security in the country. The FBI also acts as a national coordinating center in the fight against crime in the United States. Despite the fact that the US FBI became a prototype in the creation of the Ukrainian SBI, there is an important difference in the legal status of these structures: the FBI combines the functions of counterintelligence, political police and criminal investigation in its activities.

The article pays special attention to the study of the peculiarities of the Latvian Corruption Prevention Bureau (KNAB). It is indicated that the competence of KNAB includes the following functions: prevention of corruption, fight against corruption and control of implementation of the rules of financing of political organizations (parties) and their associations. At the same time, one of the first tasks of KNAB was

the fight against corruption in the courts in order to fairly punish high-ranking officials who were given insufficiently severe sentences by judges.

The author made the following conclusion: the legal principles of the activity of the State Bureau of Investigation of Ukraine in the field of combating crimes committed by high-ranking civil servants, law enforcement officers and judges need further improvement, taking into account the leading experience of similar foreign bodies. This is especially important, considering that Ukrainian and foreign state structures have somewhat similar functions in the field of preventing corruption offenses and crimes. It is also stated that in the process of improving the legal status of the SBI of Ukraine, a number of circumstances should be taken into account: the use of foreign experience must be correlated with national traditions and realities of life in Ukraine, the peculiarities of the national legal system, the specifics of the organizational structure of law enforcement agencies of Ukraine, etc.

Keywords: State Bureau of Investigation of Ukraine, legal regulation, foreign experience, anti-corruption, US Federal Bureau of Investigation, civil servants, improvement.

Постановка проблеми. В Україні на шляху до подальшого розвитку євроінтеграційних процесів одним із важливих зобов'язань нашої держави, як кандидата на вступ до членства в Європейському Союзі, висунуто забезпечення стабільного функціонування державних інститутів, які гарантують демократію, верховенство права та реалізацію прав і законних інтересів людини й громадянина. При цьому саме дотримання міжнародних правових норм в діяльності правоохоронних органів і спеціальних служб, а також відповідність дій і управлінських рішень працівників державних органів влади європейським (міжнародним) стандартам визначено головним критерієм оцінювання сучасної національної правової системи [1, с. 300], входження її у європейський правовий простір. У першу чергу ця вимога стосується діяльності Державного бюро розслідувань України (надалі – ДБР України). Адже згідно статті 5 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» саме до компетенції працівників ДБР України віднесено виконання таких важливих завдань як: своєчасне запобігання, припинення, швидке розкриття та організація проведення всебічного, повного та об'єктивного розслідування таких категорій злочинів: злочинів чинних високопосадовців, злочини щодо порушення прав людини під час роботи правоохоронних органів, корупційні злочини відповідно до підслідності ДБР та військові злочини [2].

Але, незважаючи на своєчасне створення і функціонування Державного бюро розслідувань України, в умовах сьогодення не визначеними залишаються безліч питань, що стосуються організації його діяльності, правових засад роботи підрозділів ДБР, чіткого визначення й розмежування повноважень його працівників від інших правоохоронних органів в даній сфері. І вказуючи на

певну недосконалість чинного адміністративного законодавства України, особливої актуальності набувають питання дослідження правових засад та досвіду діяльності підрозділів з протидії злочинам, вчиненим державними службовцями високого рангу, працівниками правоохоронних органів і судьями, в ряді зарубіжних країн, які вже напрацювали власну методику протидії, а отже, вже мають успішні результати роботи в даній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню визначення правового статусу та особливостей діяльності правоохоронних органів в сфері протидії злочинам, які вчинені працівниками різних державних владних органів і судьями приділялася достатня увага в сучасній юридичній літературі. Зокрема, ця проблематика була обрана предметом наукових досліджень таких вчених, як: В.Є. Боднар, А.Й. Іванський, І.С. Ковальчук, О.В. Климчук, В.В. Комашко, О.П. Левківська, М.С. Моїсєєв, Н.Р. Носевич, Є.Д. Скулиш, Р.М. Труба, В.І. Цимбалюк, О.В. Шамара, О. М. Юрченко та інші. Звісно, що вказані наукові праці можуть стати основою у подальших дослідженнях правового статусу ДБР України, втім багато питань залишаються поза увагою вітчизняних науковців. А отже, виникає необхідність у ретельному науковому дослідженні міжнародних нормативно-правових актів та зарубіжної практики діяльності правоохоронних органів, аналогічних ДБР, з метою запозичення провідного зарубіжного досвіду в діяльність українського ДБР.

Мета статті - проаналізувати правові засади та особливості діяльності правоохоронних органів ряду країн-членів Євросоюзу та США у сфері протидії злочинам, вчиненим державними службовцями високого рангу, працівниками правоохоронних органів і судьями. Для досягнення зазначеної мети завданнями статті визначено: дослідити досвід зарубіжних країн в зазначеній сфері та визначити, які напрями є перспективними для впровадження в діяльність Державного бюро розслідувань України.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж аналізувати зарубіжний досвід необхідно визначити загальні засади функціонування Державного бюро розслідувань в Україні. Зазначимо, що у світлі перманентного реформування української правоохоронної системи Державне бюро розслідувань відповідно до Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 № 794-VII віднесено до виконавчої гілки влади з особливим правовим статусом в Україні, який не до кінця визначено [2]. А тому в повній мірі стверджувати, що це чисто правоохоронний орган не можна. Втім, досліджуючи сучасні переваги та недоліки в організації діяльності ДБР в Україні, доцільно зазначити, що в ході реалізації програми адаптації вітчизняного законодавства до європейських норм, та відповідності діяльності правоохоронних органів до європейських стандартів ДБР виконує правоохоронні функції у сфері запобігання, припинення, швидкого розкриття та організації проведення всебічного, повного та об'єктивного розслідування важливих категорій

злочинів, скоєні високопосадовцями, злочини щодо порушення прав людини під час роботи правоохоронних органів, корупційні злочини та військові злочини [3, с. 55-56].

Внаслідок чого, найбільшу увагу заслуговує вивчення досвіду діяльності правоохоронних органів у зазначеній сфері у таких прогресивних державах, як Сполучені Штати Америки, Велика Британія та країн-членів Європейського Союзу, оскільки вироблені у них принципи функціонування аналогічних правоохоронних органів на сьогодні виступають прикладом ефективної організації та діяльності у зазначеній сфері.

Насамперед ми приділимо увагу дослідженню зарубіжного досвіду Федерального бюро розслідувань США (надалі – ФБР США), яке існує аж з 1908 року [4]. Слід вказати, що ФБР США стало прототипом, за яким власне і позиціонують створення українського Державного бюро розслідувань.

За своїм правовим статусом Федеральне бюро розслідувань США є провідним слідчим органом федерального уряду. Воно входить в систему Міністерства юстиції США і підпорядковане Генеральному прокурору США. Правову основу діяльності ФБР США складають: федеральний закон (щодо розслідування злочинів), адміністративні акти Президента США та Генерального прокурора. Зі змісту положень Федерального закону правові засади організації та діяльності ФБР США передбачають: призначає Директора ФБР президент США строком на десять років, при цьому його кандидатура затверджується Сенатом; ФБР проводить оперативно-розшукову діяльність та слідчі дії у справах федеральної юрисдикції, віднесених до підслідності ФБР і не віднесених до підслідності інших федеральних відомств [1, с. 305].

Слід зазначити, що основними сферами діяльності ФБР є: боротьба з тероризмом; контррозвідувальна робота; боротьба з наркобізнесом; економічна злочинність, економічна злочинність (щодо представників держави, бізнесу, посадових осіб і чиновників); розслідування порушень громадянських прав; боротьба з тяжкими злочинами проти особистості [4]. При цьому оперативно-слідчий працівник Бюро (спеціальний агент) наділений правом носіння зброї, затримання підозрюваного, за наявності санкції суду – арештів, обшуків та вилучень, електронного спостереження і прослуховування, проведення оперативних заходів і розробок, які згідно із законом не потребують санкції суду [4]. Слід наголосити й на тому, що ФБР США сьогодні спрямована на забезпечення національної безпеки і протидію зовнішній загрозі у першу чергу шляхом здійснення розвідувальної діяльності. Тобто ФБР поєднує у собі функції розвідки та правоохоронного органу.

Отже, можна впевнено стверджувати, що Федеральне бюро розслідувань США хоча і розгалужене, але централізоване відомство, а отже – є єдиною федеральною правоохоронною (поліцейською) структурою, відповідальною за забезпечення внутрішньої безпеки у країні. Крім того, ФБР виконує ще роль

загальнонаціонального координаційного центру у боротьбі із злочинністю у США. Цікаво, що відмінною рисою у правовому статусу ФБР США від ДБР України є те, що перший поєднує у своїй діяльності функції контррозвідки, політичної поліції та кримінального розшуку.

Хотілося б звернути увагу також на досвід правоохоронних органів Сполученого королівства Великої Британії, де провідна роль в розслідуванні корупційних злочинів та інших злочинів, вчинених суддями, державними службовцями високого рангу тощо належить органам поліції і Королівській службі переслідування. Так, загальне керівництво поліцейськими службами здійснює міністр внутрішніх справ. Виявлення, припинення, розкриття злочинів покладено на спеціальних посадових осіб поліції — констеблів. До речі, саме в компетенцію поліції входить виявлення, припинення та розкриття більшості злочинів. У свою чергу, Королівська служба переслідувань лише допомагає поліції на стадії розслідування. Вона надає поліції рекомендації з розслідування злочинів і готує матеріали кримінальної справи для направлення їх до суду. Так, в процесі розгляду кожної справи, що надійшла з органу поліції, за фактом скоєного злочину компетентна посадова особа Королівської служби переслідування повинна відповісти на два питання: а) чи зібрані достатні дані для здійснення кримінального переслідування в суді конкретної особи; б) чи буде відповідати суспільним інтересам таке переслідування [5, с. 23].

З країн-членів Європейського Союзу цікавим для наслідування, на нашу думку, є досвід Латвії. Так, у Латвії, зокрема, в рамках вступу до НАТО та ЄС ще на початку 2002 року було створено Бюро із запобігання корупції з умовною назвою KNAB (*Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs*). Дане відомство проголосило своєю місією протидію корупції за допомогою сили закону та підтримки суспільства задля забезпечення посадовими особами добросовісного виконання покладених на них обов'язків. Відповідно до Закону Латвійської Республіки «Про Бюро із запобігання та боротьби з корупцією» від 18 квітня 2002 року, компетенція KNAB включає в себе такі функції: запобігання корупції, боротьба з корупцією та контроль виконання правил фінансування політичних організацій (партій) та їх об'єднань [6]. При цьому одним з перших завдань KNAB стала боротьба з корупцією в судах з метою справедливого покарання високопосадовців, яким виносилися суддями недостатньо суворі вироки. Завдяки викриттям силами Бюро випадків підкупу високопоставлених суддів і прокурорів та втручання преси у судах почали призначати більш суворі покарання у справах щодо злочинів, пов'язаних з корупцією [6]. Цікаво, що KNAB в Латвії досить схоже за своїм правовим статусом до українського ДБР та Національного антикорупційного бюро України, оскільки підслідність KNAB в Латвії повністю охоплює підслідність і повноваження обох структур.

У Німеччині (надалі – ФРН) до системи спеціальних державних органів, що уповноважені здійснювати службові розслідування злочинів, вчинених

державними службовцями тощо, входять поліція, прокуратура і слідчий суддя. Цікаво, що в цій системі органів провідна роль належить саме прокуратурі, до повноважень працівників якої власно і належить здійснення функції дізнання. В діяльності прокурорів на законодавчому рівні відпрацьовано алгоритм дій, за яким у випадку, якщо прокурор отримав інформацію про підозру у вчиненні злочинів, зокрема, із заяв від громадян або від інших джерел, він повинен у встановлені правові строки досліди всі обставини по справі та вирішити питання про порушення кримінальної справи публічного обвинувачення. Свою специфіку функціонування мають і органи поліції у ФРН, які за системним розподілом створюються на трьох адміністративних рівнях: у великих містах діють поліцейські президії; у межах інших територіальних одиниць, які об'єднують невеликі міста – поліцейські дирекції; і в межах селищ і сільських районів – поліцейські інспекції [7, с. 208-209]. Крім того, в межах загальної системи поліцейських органів теж існує внутрішній поділ на структурні підрозділи загальної поліції та кримінальної поліції. Так, загальна поліція займається розслідуванням дрібних (малозначних) злочинів, у свою чергу підрозділи кримінальної поліції спеціалізуються на розслідування тяжких злочинів, у тому числі корупційних злочинів. За кількісним особовим складом превалює саме кримінальна поліція, внаслідок чого на федеральному рівні створене федеральне управління кримінальної поліції. Власно воно виконує в основному управлінську та координуючу функції, функцію контролю, функцію правової, фінансової, інформаційно-методичної та матеріально-технічної підтримки місцевих підрозділів кримінальної поліції.

В свою чергу, у Франції функцію розслідування злочинів у вказаній сфері здійснюють прокуратура, слідчий суддя, поліція і жандармерія. Втім, у функціонуванні та повноваженнях кожного з вказаних державних органів є свої особливості. Саме прокуратура керує діяльністю поліції Франції та підтримує обвинувачення в суді. Цікаво, що слідчий суддя, незважаючи на свою назву, по суті виконуваних ним в процесі кримінально-виконавчої діяльності функцій і є тим самим слідчим, який здійснює кримінальне провадження та розслідує справу. Певними повноваженнями при розслідуванні злочинів наділений суддя по свободах і ув'язненнях. Слід звернути увагу і на те, що перевагою існуючої у Франції організації слідчого апарату є самостійність слідчих суддів, їх підкорення лише закону, відсутність втручання з боку сторонніх осіб в розслідування кримінальних справ. Контролює діяльність слідчих суддів слідчий орган, в роботі якого беруть участь судді апеляційного суду [8; 9].

Між тим, на правовому рівні вказано, що основними напрямками в роботі поліції і жандармерії є організація здійснення адміністративної та судової діяльності. Якщо в рамках адміністративної діяльності жандармерія забезпечує охорону громадського порядку та здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, то особливістю судової діяльності поліції є

надання допомоги та сприяння слідчому судді при встановленні порушень норм кримінального законодавства, зборі необхідних доказів за його дорученнями, розшуку осіб, які вчинили злочини, і передачі їх судовому слідчому.

Отже, проаналізувавши досвід зарубіжних країн, ми можемо дійти висновку, що в моделі побудови і функціонування Державного бюро розслідувань України найбільше використано правову базу і досвід США.

Висновки. Таким чином, розглянувши провідний зарубіжний досвід вказаних країн світу можна впевнено стверджувати, що створення в Україні Державного бюро розслідувань є беззаперечно одним із успішних кроків у реформуванні правоохоронних органів. Також слід вказати, що правовий статус та правові засади функціонування ДБР України ще потребують подальшого вдосконалення з урахуванням провідного досвіду діяльності аналогічних зарубіжних правоохоронних органів, які до речі, мають дещо схожі функції, насамперед, у сфері запобігання корупційним правопорушенням і злочинам. Втім, у цьому напрямку слід враховувати таку обставину, що використання зарубіжного досвіду повинно співвідноситися із національними традиціями і реаліями життя в Україні, особливостями її правової системи, специфікою організаційної побудови правоохоронних органів України тощо, а не сліпо «копіювати» зарубіжні моделі функціонування аналогічних органів, та без відповідного наукового підходу і практичного аналізу обираючи звучні чи зовні привабливі назви тієї чи іншої правоохоронної структури.

Також вважаємо, що задля успішного функціонування ДБР в Україні необхідно: удосконалити чинне законодавство у питанні визначення чіткої компетенції ДБР; налагодити міжнародну співпрацю; розробити та затвердити міжнародні та національні програми щодо обміну досвідом; на національному рівні затвердити національні програми щодо комунікаційної стратегії та співпраці з громадськістю; посилити державний та громадський контроль; удосконалити правові засади взаємодії ДБР з іншими центральними органами виконавчої влади та правоохоронними органами.

Література:

1. Боднар В. Є. Міжнародно-правові засади та зарубіжний досвід протидії злочинам у сфері службової діяльності, які вчиняють поліцейські // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2017. – № 1. – С. 300-311.
2. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 № 794-VII ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19> (дата звернення: 12.12.2022).
3. Моїсєєв М.С. Місце державного бюро розслідувань України у системі державних органів. // *Правові горизонти*. – 2018. – Вип. 10 (23). – С. 55-60.
4. FBI. Federal Bureau of Investigation. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fbi.gov> (дата звернення: 01.11.2022).

5. Іванський А.Й. Деякі організаційно-правові засади удосконалення діяльності Державного бюро розслідувань // Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови: матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (Одеса, 16 черв. 2018 р.) / Одеса: Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2018. – С. 21-24.

6. Закон «О Бюро по предотвращению и борьбе с коррупцией». // *Нормативні акти*. Sākums KNAB: сайт. – Режим доступу: https://www.knab.gov.lv/upload/knab_normativie_akti/knab_likums_rus.pdf

7. Скулиш Є. Проблемні питання створення державного бюро розслідувань // Вісник Національної академії правових наук України. – 2013. – № 4. – С. 205-215.

8. Бусол О. Міжнародний досвід побудови та функціонування спеціалізованих органів з протидії високопосадовій злочинності (в контексті незалежності Державного бюро розслідувань в Україні) // Проекти. Громадська думка про правотворення: сайт. – Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2270:mizhnarodnij-dosvidpobudovi-ta-funktsionuvannya-spetsializovanih-organiv-z-protidiji-visokoposadovij-zlochinnosti-2&catid=71&Itemid=382 (дата звернення: 14.12.2022).

9. Василенко М., Горбаченко С., Слатвінська В., Чепурна О. Сценарне планування як інструмент безперервного бізнесу: web-технології (комплексний підхід). Інформаційні технології та суспільство. 2022. Вип. 2(4). С. 29-35. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.it.2022.2.4URL>: <http://journals.maup.com.ua/index.php/it/article/view/2098/2599>

References:

1. Bodnar, V. YE. (2017). Mizhnarodno-pravovi zasady ta zarubizhnyy dosvid protydyi zlochinam u sferi sluzhbovoyi diyal'nosti, yaki vchynyayut' politseys'ki [International legal principles and foreign experience of combating crimes in the field of official activities committed by police officers]. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 300-311.

2. Pro Derzhavne byuro rozsliduvan` : Zakon Ukrayiny` vid 12 ly`stopada 2015 roku №794-VIII [About the State Bureau of Investigation: Law of Ukraine dated November 12, 2015 №794-VIII]. Baza dany`x «Zakonodavstvo Ukrayiny`. Verhovna Rada Ukrayiny`. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> [in Ukrainian].

3. Moisyeyev, M.S. (2018). Mistse derzhavnoho byuro rozsliduvan' Ukrayiny u systemi derzhavnykh orhaniv [The place of the State Bureau of Investigation of Ukraine in the system of state bodies]. *Pravovi horyzonty - Legal horizons*, 10 (23), 55-60.

4. FBR. Federal'ne byuro rozsliduvan' [FBI. Federal Bureau of Investigation]. (n.d.). *fbi.gov*. Retrieved from <https://www.fbi.gov> [in USA].

5. Ivans'kyi, A.Y. (2018). Deyaki orhanizatsiyno-pravovi zasady udoskonalennya diyal'nosti Derzhavnoho byuro rozsliduvan' [Some organizational and legal principles for improving the activities of the State Bureau of Investigation]. *Derzhavne byuro rozsliduvan': na shlyakhu rozbudovy – State Bureau of Investigation: on the way to development*: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, (pp. 21-24). Odessa : Nats. un-t «Odes'ka yurydychna akademiya» [in Ukrainian].

6. Zakon «O Byuro po predotvrashcheniyu i bor'be s korruptsiyey» [Law on the Bureau for the Prevention and Combating Corruption]. (n.d.). *knab.gov.lv*. Retrieved from https://www.knab.gov.lv/upload/knab_normativie_akti/knab_likums_rus.pdf [in Ukrainian].

7. Skulysh, YE. (2013). Problemni pytannya stvorennya derzhavnoho byuro rozsliduvan' [Problematic issues of the establishment of the state bureau of investigations]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi pravovykh nauk Ukrayiny – Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 4, 205-215.

8. Busol, O. Mizhnarodnyy dosvid pobudovy ta funktsionuvannya spetsializovanykh orhaniv z protydyi vysokoposadoviy zlochynnosti (v konteksti nezalezhnosti Derzhavnoho byuro rozsliduvan' v Ukrayini) [*International experience of building and functioning of specialized bodies to combat high-ranking crime (in the context of the independence of the State Bureau of Investigation in Ukraine)*]. (n.d.). *nbuviap.gov.ua*. Retrieved from http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2270:mizhnarodnij-dosvidpobudovi-ta-funktsionuvannya-spetsializovanikh-organiv-z-protidiji-visokoposadovij-zlochinnosti-2&catid=71&Itemid=382 [in Ukrainian].

9. Vasilenko M., Gorbachenko S., Slatvins'ka V., Chepurna O. Scenarne planuvannja jak instrument bezperernogo biznesu: web-tehnologii (kompleksnij pidhid). *Informacijni tehnologii ta suspil'stvo*. 2022. Vip. 2(4). S. 29-35. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.it.2022.2.4> URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/it/article/view/2098/2599> [in Ukrainian].